

Verslag Overlegvergadering Verantwoordingsorgaan met Bestuur ABP gehouden op 27 september 2018 te Rotterdam

Het publieksverslag heeft als doel om bij pensioenfondsen ABP aangesloten deelnemers, gepensioneerden en werkgevers inzicht te geven in de adviezen die het Verantwoordingsorgaan als medezeggenschapsorgaan aan het ABP bestuur geeft over voorgenomen beleidsbeslissingen en de besprekingen die het Verantwoordingsorgaan met het ABP bestuur voert. Voor de uitgebreide standpunten van de verschillende partijen in het Verantwoordingsorgaan wordt verwezen naar de eigen website van de fracties.

Opening en mededelingen

De voorzitter, de heer Van Boven, opent de eerste overlegvergadering in de nieuwe VO-samenstelling en heet de aanwezigen welkom.

Mevrouw Wortmann, voorzitter Bestuur ABP, is verheugd dat zoveel nieuwe leden bereid zijn zich in te zetten voor het VO van ABP. De inbreng van VO-leden, die de deelnemers en gepensioneerden vertegenwoordigen, is van belang voor het bestuur. ABP bevat een diverse deelnemers- en werkgeverspopulatie, wat zich weerspiegelt in het VO. Het bestuur zet zich graag in voor een goede samenwerking met het VO.

Stand van zaken van de Pensioenregeling Militairen 2018

Mevrouw Meijer, bestuur ABP, meldt dat na een lange periode van overleg op 11 juli principeafspraken zijn gemaakt. Dat heeft op 20 augustus geleid tot een onderhandelaarsakkoord, enerzijds over het arbeidsvoorwaardenpakket en anderzijds over het pensioen. De kern van de principeafspraken is dat per 1 januari 2019 wordt overgegaan van een eindloonregeling naar een Defensie-specifieke middelloonregeling. Het bestuur is in afwachting van de uitslag van de achterbanraadpleging, die vanaf 20 augustus plaatsvindt. Deze achterbanraadpleging loopt tot 1 oktober. Het Sector Overleg Defensie kijkt op 4 oktober naar de uitslag. Daarbij is afgesproken dat het bestuur op dat moment de uitslag van de achterbanraadpleging verneemt. Het bestuur heeft nagedacht over het vervolg, ook als er onverhoopt geen akkoord komt. Het bestuur wacht 4 oktober echter met vertrouwen af en gaat uit van een positieve uitkomst, zodat het vervolgtraject in goed overleg met sociale partners kan worden ingezet.

Op de vraag van het Verantwoordingsorgaan, wat er gebeurt als uit de achterbanraadpleging blijkt dat er geen akkoord komt, deelt mevrouw Meijer mede dat het bestuur op beide scenario's is voorbereid, maar er vertrouwen in heeft dat er een akkoord komt.

Wijziging in de levensverwachting

De heer Van Vliet, bestuur ABP, memoreert dat in de media is gemeld dat pensioenfondsen gemiddeld een ongeveer 1% lagere voorziening zullen krijgen op basis van de nieuwe sterftcijfers. De suggestie werd gedaan om dat voordeel snel te nemen. ABP heeft hier een deugdelijk proces voor. Ieder jaar vindt een grondslagenonderzoek plaats. Dat zal in oktober zijn afgerond. Op basis van de nieuwe grondslagen worden per 31 december wijzigingen doorgevoerd

in de technische voorziening en wordt de premie voor 2019 bepaald. Volgens de algemene sterftetafels stijgt de levensverwachting minder snel dan eerder werd verondersteld. Uit de sterftcijfers van de ABP-populatie blijkt echter dat het ABP op hetzelfde niveau blijft.

Communicatie

Mevrouw Mulder, bestuur ABP, deelt mede dat er gewerkt wordt aan een Strategisch Communicatiebeleid 2019-2021, waarin de vertrekpunten, de ambities en de doelen worden vastgelegd. Dat wordt later dit jaar besproken in het bestuur en wordt in januari 2019 ter advies aan het VO voorgelegd.

Eén van de pijlers van de communicatiestrategie is de beleving van de deelnemers centraal te stellen. Er is een strategie ontwikkeld om die beleving te verbeteren. Daaruit is een deelnemerskompas ontwikkeld – een leidraad waarlangs alle communicatie-uitingen worden gelegd.

Ter voorbereiding hierop zal een workshop georganiseerd worden voor het VO om de strategie en het deelnemerskompas interactief te beleven. De datum voor de workshop wordt op korte termijn gepland.

Follow-up aanbevelingen VO bij jaarverslag 2017

Het VO geeft jaarlijks bij het vaststellen van het jaarverslag haar oordeel, bevindingen en aanbevelingen:

(http://jaarverslag.abp.nl/docs/ABP_JV_2017/index.php?nr=643&r_code=ABP_JV_2017)

Het ABP bestuur geeft vervolgens medio en ultimo jaar een reactie over de wijze waarop de aanbevelingen door het ABP Bestuur opgepakt worden. Onderstaand een samenvatting van de belangrijkste opmerkingen.

Complexiteitsreductie

Mevrouw Van Egmond, FNV/ACOP, memoreert dat de uitvoerbaarheid een belangrijke reden was voor de complexiteitsreductie. In de stand van zaken notitie wordt op pagina 2 gesproken over uitlegbaarheid en communiceerbaarheid als redenen om de complexiteit verder te reduceren. Die twee termen hebben een andere urgentie dan uitvoerbaarheid. Er wordt gewerkt aan de redactie van het pensioenreglement, zodat het beter te begrijpen is. De vraag is in hoeverre daarmee het probleem van de communiceerbaarheid wordt opgelost. Er lijkt in deze stand van zaken een switch te zijn gemaakt ten opzichte van de problematiek waar het tot nu toe over ging.

Mevrouw Meijer, bestuur ABP, bevestigt dat er een switch is gemaakt. In de complexiteitsreductie is de afgelopen periode een stap voor uit gezet. Daarin is de uitvoerbaarheid centraal gezet – de vraag of de uitvoeringsorganisatie de regeling nog op een adequate manier kan uitvoeren. De kern van het afgelopen proces rondom de complexiteitsreductie was de zorg voor een beheerste en integere uitvoering van de pensioenregeling per 1 januari 2019. Vervolgens is geconstateerd dat het proces daarmee nog niet is afgerond. Het bestuur wil, indachtig het project 'deelnemer centraal', in de vervolgstap onderzoeken welke zaken voor de deelnemer van belang zijn. De uitvoering is dan niet meer primair. De reglementen worden in begrijpelijke taal opgeschreven, maar in de vervolgstap moeten zaken nog eenvoudiger en begrijpelijker worden gemaakt.

Mevrouw Wortmann, bestuursvoorzitter, voegt toe dat in stappen wordt gewerkt. Er wordt een inventarisatie gemaakt waarbij, gezien de les uit de evaluatie Anw, niet alleen macro naar de gevolgen wordt gekeken, maar ook wat het betekent voor specifieke groepen deelnemers. Die inventarisatie wordt besproken met sociale partners. Als sociale partners er iets mee willen doen, zal het bestuur het VO informeren.

Mevrouw Van Egmond, FNV/ACOP, memoreert dat het VO aandacht heeft gevraagd voor de afwegingen. Het is niet alleen een kwestie van goed communiceren; er moet ook worden afgewogen in welke mate maatregelen noodzakelijk zijn en wat het gevolg is voor de deelnemer. In het verleden is gevraagd de kosten van de uitvoering van de regeling te verlagen. Het VO heeft gemeld dat daarin op een gegeven moment een ondergrens kan worden bereikt. In de stand van zaken notitie gaat het voornamelijk over de communiceerbaarheid van de regeling. Als de daling van de kosten en de complexiteitsreductie aan elkaar zijn verbonden, en alleen naar de communiceerbaarheid wordt gekeken in plaats van uitvoerbaarheid, is het de vraag wat de afweging is tussen het doel en de consequenties voor individuen. Dat laatste is vertaald in de term service, wat een brede opvatting is van het begrip dienstverlening. De indruk is dat hier een nauwe definitie van dienstverlening wordt gehanteerd.

De heer Verjans van het bestuursbureau meldt dat het niet de bedoeling is om ten koste van alles een kostenverlaging door te voeren. Het project 'deelnemer centraal' laat zien dat het ABP andere zaken belangrijk vindt, zoals een goede dienstverlening en hoe de deelnemer die ervaart. Die zaken worden meegenomen in gesprekken over de kosten. Aan de pensioenbeheerkant kunnen de kosten nog wat dalen door technologische ontwikkelingen, zonder dat het ten koste gaat van de dienstverlening. Aan de beleggingskant kent de daling een natuurlijk einde. Er wordt op dit moment veel meer gekeken naar 'deelnemer centraal' dan naar kostenreductie.

Mevrouw Van Egmond, FNV/ACOP, hoort nog niet de interpretatie van dienstverlening in relatie tot de complexiteitsreductie. De complexiteitsreductie was bedoeld om de kosten te verlagen.

Mevrouw Meijer, bestuur ABP, licht toe dat de complexiteitsreductie nooit tot doel heeft gehad de kosten te verlagen. Dat kan mogelijk een effect zijn, maar het is niet de bedoeling van het bestuur om door middel van vereenvoudiging van de regeling de kosten nog een keer te verlagen. De complexiteitsreductie is gericht geweest op de uitvoerbaarheid. Vervolgens wordt onderzocht wat beter kan worden gedaan, zodat de deelnemers het begrijpen en het fonds op een eenvoudige manier kunnen bereiken. Kosten spelen een rol in de afwegingen – er kunnen niet onbepert allerlei mooie zaken in de regeling of de uitvoering worden geïntroduceerd – maar zijn geen doel op zich.

Mevrouw Gorter, CCOOP, brengt naar voren dat op pagina 2 wordt gesproken over een volgende stap en onderzoek naar verdere versimpelingen in de regelingen. Spreekster vraagt of dat onderzoek al is gestart en of er wellicht nieuwe dossiers bij de Pensioenkamer liggen.

Mevrouw Wortmann, bestuursvoorzitter, meldt dat het onderzoek loopt. Het bestuur krijgt in oktober de eerste resultaten. Met de Pensioenkamer is afgesproken om het dan te bespreken. Het is niet bekend wat het overleg oplevert, maar er worden stappen gezet.

Verdieping van het inzicht in aspecten van evenwichtige belangenafweging

Mevrouw Gorter, CCOOP, wijst op de vermelding dat het bestuur geen aanleiding ziet het huidige toetsingskader belangenafweging bij te stellen. Er zijn verschillende soorten belangen en het is de vraag of alle aspecten van evenwichtige belangenafweging in het toetsingskader zijn meegenomen. De vraag is wat de argumenten zijn om het kader niet bij te stellen.

Mevrouw Van Geen, ANBO, stelt dat het de corebusiness van een VO-lid is om te controleren of belangen goed worden afgewogen. Daar is informatie over die afweging voor nodig. Het toetsingskader gaat over maatregelen die worden genomen en de kostenverdeling daarvan tussen werkgevers, deelnemers, gepensioneerden, slapers en overige gerechtigden. Er zijn ook andere belangengroepen en er zit ook in de basisbedrijfsvoering een kostenverdeling. Op het moment dat het beeld ontstaat dat het ABP vooral bezig is met de kostwinnersregeling en rechtszaken rond partnerpensioenen, is het de vraag of de uitvoeringskosten onevenredig veel worden gedragen door alleenstaanden, parttimers en laagopgeleiden. Dit is wellicht niet het geval, maar het zou helpen als het transparant is hoe de verschillende kosten aan die belangen worden toegewezen. Dat is nodig om de belangenafweging te kunnen beoordelen.

Mevrouw Wortmann, bestuursvoorzitter, licht toe dat evenwichtige belangenafweging voor het bestuur zelfs de corebusiness van de verantwoordelijkheid is. Het toetsingskader is niet statisch maar een richtsnoer. Het geeft ruimte om allerlei actuele elementen in die evenwichtige belangenafweging mee te nemen. Spreekster stelt voor bij de premie- en indexatienota, waarbij het bestuur een inhoudelijke beoordeling geeft van de evenwichtige belangenafweging in het voorgenomen besluit, hierover door te praten. Dan ziet het VO hoe de belangenafweging inhoud krijgt.

De heer Visser, LvOP, brengt naar voren dat het toetsingskader vrij algemene ankerpunten bevat – proportionaliteit en solidariteit. Het bestuur voegt de actualiteit toe. Dat kan wellicht worden opgenomen. De uitgangspunten zijn waarschijnlijk gekoppeld aan de missie, visie en strategie van het ABP. De vraag is of de uitgangspunten meebewegen als er een nieuwe strategie is. Het VO heeft de aanbeveling gedaan om verdiepend onderzoek uit te voeren. Het Pensioenfonds Schilders heeft een extern onderzoek laten uitvoeren, waarin is geconstateerd dat het bestuur zich bij evenwichtige belangenafweging tussen twee groepen zowel actief als passief kan opstellen en dat er zelfs naar onevenwichtige onderdelen in de regeling kan worden gekeken. Daarbij speelt ook het aspect in hoeverre bij bepaalde maatregelen terug wordt gekeken. Daar heeft het bestuur vrijheid in. De vraag is of het bestuur de opvattingen hierover kan verduidelijken.

Mevrouw Wortmann, bestuursvoorzitter, stelt dat het niet de bedoeling de actualiteit als extra toetsingspunt toe te voegen. Het bestuur kijkt ieder jaar bij de premie- en indexatienota naar de verschillende belangen, en ook of en hoe lang terug wordt gekeken. Er zit veel expertise bij ABP en APG. Het VO mag beoordelen of het bestuur de belangen goed en evenwichtig heeft afgewogen. Dat is voor het VO een belangrijke toetssteen in het advies aan het bestuur. Het voorstel is deze discussie te voeren aan de hand van een concrete belangenafweging, zoals het bestuur die voorlegt bij de premie- en indexatienota.

De Visser, LvOP, meldt dat het de fractie verbaast dat het bestuur de aanbeveling om een onderzoek uit te voeren niet overneemt. Er is extra toelichting nodig om te toetsen.

De voorzitter constateert dat de discussie over de evenwichtige belangenafweging meer in detail bij de premie- en indexatienota zal worden gevoerd.

Volwaardige medezeggenschap

Mevrouw Van Geen, ANBO, wijst op het kopje 'volwaardige medezeggenschap'. Het VO wil een volwaardig medezeggenschapsorgaan zijn, passend in de huidige maatschappelijke normen en technische mogelijkheden. Vermeld is dat het bestuur de uitkomst van de verkenning naar een bestuurlijk model met het VO zal delen. Een volwaardig medezeggenschapsorgaan zou een actieve rol moeten spelen en niet afwachten wat wordt besloten.

Mevrouw Wortmann, bestuursvoorzitter, denkt dat de opvattingen over volwaardige medezeggenschap uiteenlopen. In het introductieprogramma is de governance toegelicht. Er zijn veel partijen die zich bezighouden met zaken waar het bestuur zich ook mee bezighoudt – de RvT, de Pensioenkamer en DNB. Dat geldt ook voor het VO. Het voorstel is in de sessie tussen het VO en het bestuur over de rollen en verantwoordelijkheden, ook te praten over wat onder volwaardige medezeggenschap wordt verstaan.

Rondvraag en sluiting

De heer Van Nie, FNV/ACOP, bedankt het bestuur voor de beantwoording van de vragen over de ING. Spreker was verbaasd dat de minister van Financiën meldde dat dezelfde zaken ook bij andere banken aan de orde zouden kunnen zijn. De vraag is hoe het bestuur met die informatie omgaat. Er is door de Belastingdienst een onderzoek ingesteld naar aanleiding van fraude binnen de ING-organisatie vanaf medio 2015. Begin 2018 heeft de RvC een beloningsvoorstel gedaan voor de CEO van de ING. Het is bijzonder dat het voorstel is gedaan, terwijl het onderzoek door de Belastingdienst bij de RvC bekend moet zijn geweest. Als consequentie van de uitkomst van het onderzoek heeft de CEO zijn bonus ingeleverd. ABP moet daar, als één van de grote beleggers in de ING, een mening over hebben.

Mevrouw Leegwater, bestuur ABP, meldt dat het engagementteam alle beschikbare informatie bij de vraagstukken betreft. Alle relevante zaken worden meegenomen. Spreekster kan geen uitspraken doen over de actuele stand van zaken bij individuele ondernemingen. De verontwaardiging over de gang van zaken bij ING wordt gedeeld. Ook het bestuur kijkt naar dit soort vraagstukken. Het betreft een voorval uit het verleden waar nu met andere ogen naar kan worden gekeken. Het is lastig om terugkijkend te bepalen wat had moeten worden gedaan. Het beloningsbeleid is in eerste instantie een aangelegenheid van de onderneming zelf. Op momenten dat ABP als aandeelhouder zijn stem kan laten horen, wordt op basis van alle overwegingen een standpunt ingenomen.

De heer Van Nie, FNV/ACOP, stelt dat het signaal getuigt van het slecht beheersen van processen in banken. Spreker begrijpt dat het fonds uit financiële overwegingen in de sector zit, maar heeft een gevoel van onbehagen bij de lering die de banken hebben getrokken uit de crisis van 2008. Dat is wellicht een onderwerp om bij het beleggingsbeleid over te discussiëren.

Mevrouw Wortmann, bestuursvoorzitter, voegt toe dat ABP zich vaak laat horen over beloningen. Dit beloningsvoorstel is ingetrokken, wat het extra lastig maakt. Zoals blijkt uit het jaarverslag Verantwoord en Duurzaam Beleggen stemt ABP vaak tegen als het gaat om beloningsbeleid van bedrijven en financiële instellingen.

Mevrouw Gorter, CCOOP, heeft met belangstelling het opinieartikel met betrekking tot de voortgang van het nieuwe Pensioenstelsel gelezen. Het artikel is ondertekend door de directeur van ABP en de vraag is of het bestuur op de hoogte was en of het ook het bestuursstandpunt is. Zo ja, dan is het de vraag waarom het niet eerder met het VO is gedeeld.

Mevrouw Meijer, bestuur ABP, licht toe dat de directeur van ABP het artikel namens het bestuur heeft ondertekend. Het bestuur is erbij betrokken geweest. Het bestuur heeft in kleiner bestuurlijk verband de afgelopen maanden regelmatig met de G5 van gedachten gewisseld om in deze lastige periode zoveel mogelijk samen op te trekken. De vijf fondsen hebben besloten het artikel te publiceren, omdat men zich zorgen maakt over het uitblijven van een pensioenakkoord. Het bestuur was verheugd dat dit standpunt gezamenlijk kon worden ingenomen.

Op de stelling van mevrouw Gorter, CCOOP, dat uit de wandelgangen blijkt dat het artikel anders wordt geïnterpreteerd, meldt mevrouw Wortmann, bestuursvoorzitter, dat dit bij veel artikelen over pensioenen het geval is. Het standpunt ligt in lijn met de ingrediëntennotitie die met het VO is gedeeld.

De heer Visser, LvOP, is verbaasd dat het standpunt consistent is met de ingrediëntenlijst waarin het bestuur pleit voor persoonlijk pensioen met bescherming. Spreker wijst op de zinsnede: 'niet ieder zijn eigen pensioen wat een enkeling wel wil'. ABP voert ook netto-pensioenregelingen uit. Indien hier een 'ieder voor zich pensioen' wordt bedoeld, geeft ABP aan dat men een dergelijke regeling afkeurt.

Mevrouw Wortmann, bestuursvoorzitter, licht toe dat de ingrediëntennotitie gaat over een persoonlijk pensioen met bescherming en niet over een individueel pensioen met bescherming.

Op de vraag van de heer Visser, LvOP, of wordt bedoeld op de regeling voor mensen boven € 100.000 – een beschikbare premiereregeling, licht mevrouw Wortmann, bestuursvoorzitter, toe dat het in het artikel gaat om een premiereregeling in een individueel stelsel. In de wandelgangen gaan varianten rond waarin het collectief delen van beleggingsrisico ter discussie wordt gesteld. Het bestuur is voorstander van het persoonlijk pensioen met bescherming en niet van het opdelen van de pot in het beleggingsbeleid.

De heer Visser, LvOP, wijst op het wetsvoorstel afkoop kleine pensioenen dat per 1 januari ingaat. Het voorstel houdt in dat pensioenen onder de € 2 per jaar kunnen vervallen. Het bestuur kan er nog een besluit over nemen. De vraag is wat het standpunt van het bestuur is en hoe de deelnemers worden geïnformeerd of ze kleine aanspraken al dan niet kunnen behouden.

De heer Verjans van het bestuursbureau licht toe dat ABP zich aan de wet houdt. De vraag ligt

voor wat te doen met oude aanspraken. Het bestuur neemt hier in oktober een besluit over. Bij de besluitvorming gaat het niet alleen om het laag houden van de uitvoeringskosten, wat de achterliggende reden is; het is ook van belang hoe het op mensen overkomt. Uit een inventarisatie blijkt dat het zeer divers ligt. Enerzijds wordt gesteld dat het fonds iets afpakt, anderzijds zijn er reacties in de trant van: 'val me niet lastig over 2 dubbeltjes per maand'. Dit wordt verder in kaart gebracht en bij besluitvorming in oktober zullen de afwegingen worden toegelicht.

Op de vraag van de heer Visser, LvOP, waarom pas in oktober een besluit wordt genomen en of dat tijdig genoeg is, meldt de heer Verjans, bestuursbureau, dat alle facetten zorgvuldig worden meegenomen. Oktober is tijdig genoeg voor dit dossier.

Sluiting

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun komst en bijdragen en sluit de vergadering.

Na afloop van de formele overlegvergadering is er een thema sessie gehouden. In deze thema sessie zijn de volgende onderwerpen behandeld:

Themasessie Vereenvoudigd Pensioenreglement:

Op dit moment staat het Pensioenreglement van ABP-integraal op de website. Uit de praktijk blijkt echter dat deelnemers vaak een hele specifieke vraag hebben en dan is het moeten doorspitten van een heel reglement niet echt klantvriendelijk. Ook de teksten zijn vaak moeilijk, omdat ze erg juridisch zijn. Daarom heeft ABP gewerkt aan het vereenvoudigen van de teksten en het makkelijker maken van het vinden van een antwoord op een specifieke vraag: via een beslisboom. In de themasessie heeft het Verantwoordingsorgaan een testversie voor de website bekeken en zijn er wat suggesties gedaan om het geheel nog verder te verbeteren. De integrale tekst van het Pensioenreglement zal ook nog te downloaden blijven van de website. De publicatiedatum van het Vereenvoudigd Pensioenreglement is nog niet bekend.

Themasessie Missie en Visie:

Het Verantwoordingsorgaan heeft kennisgenomen van het proces van totstandkoming van de missie "Samen bouwen aan goed pensioen". Deze missie is compacter geformuleerd dan de oude, maar kent tegelijkertijd een bredere reikwijdte: waar in het verleden de financiële doelstellingen centraal stonden, is nu bewust voor "goed pensioen" gekozen, waar ook zaken als "goede service" onderdeel van uitmaken. Aan de hand van stellingen is met het bestuur gesproken over de inkleuring van deze vernieuwde definitie van de missie. De uitkomsten zullen nog terugkomen in een dialoogsessie over het strategisch plan 2019-2021 en uiteindelijk een formele adviesaanvraag.